

THEATRE FOR CHILDREN – BETWEEN PROJECTION AND REALITY, AT PRESCHOOL AND PRIMARY SCHOOL AGE

Angelica Hobjilă
Assoc. Prof., PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: The implications of children's theatre are among the most diverse, both in terms of receiving / interpreting the play's message, as well as regarding the use of theatre in school and / or during extracurricular activities, with beneficial effects on children's development.

In this context, the present paper reflects a non-exhaustive diagnostic summary of the projections and of the reality from the field – at the pre-primary and primary education level – regarding the exploitation of the theatre for children at this age level. For this endeavour, I have qualitatively analysed the answers that teachers for preschool and primary education (graduates of the Faculty of Psychology and Educational Sciences, Iași) offered to interview questions focused on: (a) the place the theatre occupies in activities carried out with preschool / primary school children; (b) the contexts of using dramatization in kindergarten / primary cycle (type of activities, favourite epic species for dramatization, etc.); (c) the implications of viewing a theatre show (items discussed, impact on children, examples / counter-examples); (d) difficulties encountered in staging a dramatization / a play with preschool children / primary school children.

Due to the fact that theatre does not appear as an explicit content in the kindergarten / primary school curricula in Romania, the perspective of this analysis illustrates, therefore: (a) certain particular contexts for the capitalization of the theatre at preschool / primary school age; (b) a series of projections / recommendations formulated in this regard by practitioners.

Keywords: theatre for children, children's literature, preschool, primary school, teacher's perspective

Introducere

Universul teatrului pentru copii reflectă o multitudine de valențe formative și informative; în plus, caracterul său ludic, recreativ, distractiv și, în același timp, raportarea atât la sfera literaturii, cât și la problematica rolurilor din scenă și din viața reală conferă acestui univers

premisele valorificării sale, la diverse categorii de vârstă, în activități școlare și/ sau extrașcolare cu un real impact asupra dezvoltării copiilor.

Importante sunt, în acest context, atât plasarea copiilor în ipostaza de a recepta și de a decoda/ interpreta mesajul unei piese de teatru, a unui spectacol, cât și în cea de a se implica – în calitate de scenografi, regizori, actori, sunetiști, costumieri, sufleuri etc. – în punerea în scenă a unui text dramatic sau dramatizat.

De aici, interesul, în lucrarea de față, pentru locul pe care îl ocupă teatrul la nivelul învățământului primar și preșcolar și, implicit, demersul sintetic și diagnostic, neexhaustiv propus. Vor fi valorificate, în acest sens, răspunsurile pe care profesorii pentru învățământul preșcolar și primar (absolvenți ai Facultății de Psihologie și Științe ale Educației, Iași) intervievați le-au oferit la o serie de întrebări centrate pe: (a) locul pe care-l ocupă teatrul în activitățile derulate cu preșcolarii/ școlarii mici; (b) contextele de utilizare a dramatizării în grădiniță/ ciclul primar (activități, specii epice preferate pentru dramatizare etc.); (c) implicațiile vizionării unui spectacol de teatru (elemente discutate; impact asupra copiilor; exemple/ contraexemple); (d) dificultăți întâmpinate în punerea în scenă – cu preșcolarii/ școlarii mici – a unei dramatizări/ piese de teatru.

Având în vedere faptul că textul dramatic, respectiv universul teatrului, în general, nu se constituie în unitate explicită de conținut în programele în vigoare în grădiniță/ ciclul primar, în România, accentul va fi pus, în cele de urmează, pe oglindirea realității de la catedră (așa cum apare reflectată aceasta în opiniile profesorilor intervievați) și pe formularea – de către practicieni – a unor proiectii/ recomandări vizând optimizarea utilizării teatrului la categoriile de vârstă menționate.

1. Teatru – text dramatic/ dramatizat: repere teoretice și aplicative

Literatura de specialitate reflectă multiplele perspective din care poate fi abordat universul teatrului, atât prin prisma delimitărilor teoretice (inclusiv față de alte realități tangențiale), cât și prin cea a implicațiilor de ordin pragmatic, a contextelor de valorificare a teatrului (și a variantelor acestuia) în diverse situații cu finalitate educațională, la diferite categorii de vârstă.

Teatrul, ca formă multifacțată de manifestare artistică, se constituie într-o „formă complexă a mesajului transmis de diferitele instanțe emițătoare (autor/ dramaturg, regizor, actor) receptorului-spectator” (Hobjilă, 2012, p. 93); aceasta presupune, în esență, subsumarea – față de comunicarea teatrală –, pe de o parte (cf. Ciubotaru, 2006, pp. 44-45; Bodiștean, 2009, p. 188; vezi și Brook, 1997, p. 93), a „comunicării intrascenice” (între persoanele implicate în punerea în scenă a unei piese de teatru: regizor, actori, sufleur, costumieri, sunetiști etc.) și a celei „extrascenice” (între actori – emblematici pentru echipa de teatru – și spectatori) și, pe de altă parte, a „comunicării exterioare, vizibile, corporale” și a celei „interioare, invizibile, sufletești” (Stanislavski, 1951, p. 261).

Pe aceeași linie a delimitărilor de ordin teoretic, de diferențiază textul dramatic (distinct de celelalte tipuri de texte literare „pe fondul consubstanțialității structurale a textului cu creația actoricească” – Béres, 2000, p. 10)/ piesa de teatru („obiect textual” – Bodiștean, 2009, p. 190), de „punerea în scenă” („piesa de teatru + realizatorii spectacolului” – Bodiștean, 2009, p. 190), respectiv de spectacolul propriu-zis („piesa de teatru + realizatorii spectacolului + public” – Bodiștean, 2009, p. 190).

Particularizând, este subliniată, în literatura de specialitate, distincția între textul dramatic propriu-zis (caracterizat prin principiul „dublei enunțări” – M. Pruner, apud Ciubotaru, 2006, p. 79) și textul dramatizat (produs al „triplei enunțări” – Ciubotaru, 2006, p. 79 –, realizate „de către autorul textului dramatizat, de autorul dramatizării și de către actori” – Hobjilă, 2012, p. 102), respectiv între teatru și dramatizarea folosită în clasă, în condițiile în care „teatrul presupune ca anumiți elevi aleși să se implice în spectacol”, în timp ce „dramatizarea este utilizată ca o modalitate auxiliară de abordare a curriculum-ului și face parte din acesta” (Podlozny, 2001, p. 99).

În sfera valorificării teatrului și a dramatizării în activități derulate, școlar și/ sau extrașcolar, la diverse categorii de vârstă, majoritatea studiilor de specialitate subliniază impactul pozitiv al acestora în formarea și dezvoltarea copiilor; vezi, în acest sens, reperele privind importanța, rolul și valențele deosebite, particulare, contextualizate ale folosirii teatrului/ dramatizării în educație (Schonmann, 2011), precum și: exemplele concrete de abordare a diverselor arte în educația timpurie și în școala primară (în Australia și Noua Zeelandă): teatru,

dans, muzică, arte vizuale, „media arts” (Roy, Baker, Hamilton, 2012), de folosire a teatrului – prin valențele sale recreative și educaționale – în educația timpurie în Nigeria (Stevenson Omaera, 2011), respectiv a activităților dramatice creative în Ungaria, la vârsta preșcolară: „imitând acțiuni și replici într-un context imaginar, copiii își rezolvă problemele și-și dezvoltă înțelegerea față de sine și față de lumea din jurul lor” (Szecsi, 2008, p. 120); exemplele de strategii de integrare a teatrului în activitățile din ciclul primar, în Irlanda (McCabe, 2007; Murphy, O’Keeffe, 2006); cele de explorare a emoțiilor de către copii prin valorificarea „dramei” în activitățile derulate în clasă, cu explicarea acestora prin raportare la teorii consacrate în domeniu (Roy, 2013), respectiv exemplele de „dramatizare creativă”, ce „integrează activități mentale și fizice, angajând copilul în experiențe de improvizație” (Pinciotti, 1993, p. 24) etc.

Plecând de la astfel de exemple concrete, cu precădere în ceea ce privește folosirea „dramei” în educație, studiile în domeniu semnalează existența unei „puternice relații pozitive între dramatizare și o întreagă varietate de rezultate cognitive, precum cititul, dezvoltarea limbajului oral, stima de sine, raționamentul moral și diverse abilități interpretative” (Podlozny, 2001, p. 99) – un exemplu practic îl constituie, în acest sens, studierea impactului folosirii, în două școli primare din Anglia, a dramatizării în sfere precum „cititul, matematica, atitudinea, conștiința de sine și scrierea creativă” (Fleming, Merrell, Tymms, 2004, p. 178). Se atrage, de asemenea, atenția asupra faptului că „activitățile de învățare dramatizate” „hrănesc și dezvoltă abilități individuale și de grup și încurajează participanții să-și comunice ideile, imaginile și sentimentele față de ceilalți, prin acțiunea dramatică” (Pinciotti, 1993, p. 24).

Dintr-o altă perspectivă, dar pe aceeași linie a utilizării teatrului/ dramatizării în scop educațional, unii specialiști asociază acest univers cu cel al programelor de televiziune. Plecând de la premisa că, în general, copiii înțeleg și învață mai multe din viața reală decât din filme/ decât prin expunerea la ceea ce oferă posturile de televiziune (Kirkorian, Wartella, Anderson, 2008, p. 39), dar și de la realitatea acestei expuneri și de la responsabilitatea ce revine părinților în alegerea celor mai potrivite programe TV, care „să faciliteze învățarea” și pe care să le urmărească „alături de copii, pentru a maximiza efectele pozitive ale mijloacelor media educaționale” (Kirkorian, Wartella, Anderson, 2008, p. 39), un exemplu relevant îl constituie, în contextul lucrării de față, și urmărirea, de către preșcolari, a unor programe de tipul *Sesame*

Street, care poate avea efecte benefice (Kirkorian, Wartella, Anderson, 2008, p. 47), având în vedere actualizarea unor conținuturi din sfera literelor, a cifrelor, a emoțiilor etc.

Așadar, dincolo de reperele de ordin teoretic necesare în delimitarea obiectului de studiu, exemplele din literatura de specialitate sunt dintre cele mai diverse atât în sfera generală a teatrului, cât și, mai ales, în cea a dramatizării (subsumate, în accepțiunea de față, universului teatrului) valorificat/ valorificate în educație, prin modalități directe sau indirecte, implicând copiii de diferite vârste ca „actori” în piese de teatru/ dramatizări, dar și ca spectatori ai unor astfel de realizări (subsumate spectacolului de teatru propriu-zis și/ sau produselor media).

2. Modalități de abordare/ valorificare a teatrului la vârsta preșcolară/ școlară mică – demers diagnostic

În continuarea exemplilor de bune practici privind valorificarea textului dramatic/ dramatizat în educație, la diverse categorii de vârstă (exemple excerptate din literatura de specialitate avută în vedere), studiul de față propune ilustrarea sintetică a manierei în care profesorii pentru învățământul primar și preșcolar se raportează, pe de o parte, la inexistența teatrului ca unitate de conținut în programele în vigoare în România și, pe de altă parte, la realitatea din grupele/ clasele de preșcolari/ școlari mici, unde teatrul și dramatizarea ocupă un loc important în arhitectura unui proces (instructiv-)educativ de calitate.

Pentru finalizarea acestui demers de tip diagnostic, am analizat calitativ răspunsurile primite, la cele 10 întrebări ale unui interviu structurat, de la 10 profesori pentru învățământul primar și de la 10 profesori pentru învățământul preșcolar, profesori care s-au oferit să participe la acest studiu, absolvenți ai specializării „Pedagogia Învățământului Primar și Preșcolar”, din cadrul Facultății de Psihologie și Științe ale Educației din Iași, România (interviurile au fost realizate în octombrie-decembrie 2016).

Cele 10 întrebări ale interviului au vizat, cu precădere, ilustrarea/ exemplificarea de către profesorii intervievați a unor aspecte precum: (2.1.) locul pe care-l ocupă teatrul în activitățile derulate cu preșcolarii/ școlarii mici (pondere a utilizării pieselor de teatru, exemple de piese de teatru vizionate – întrebările 1, 5); (2.2.) contextele de utilizare a dramatizării în grădiniță/ ciclul primar (activități, specii literare preferate pentru dramatizare etc. – întrebările 2, 3, 4); (2.3.) implicațiile vizionării unui spectacol de teatru (elemente discutate; impact asupra copiilor;

exemple/ contraexemple – întrebările 6, 7, 9, 10); (2.4.) dificultăți întâmpinate în punerea în scenă – cu preșcolarii/ școlarii mici – a unei dramatizări/ piese de teatru (întrebarea 8).

În vederea prelucrării optime a răspunsurilor primite la întrebări, am numerotat transcrierile interviurilor astfel: Ps/1, Ps/2, Ps/3, ..., Ps/10 – în cazul profesorilor pentru învățământul preșcolar; P/1, P/2, P/3, ..., P/10 – în cazul respondenților profesori pentru învățământul primar.

2.1. Locul pe care-l ocupă teatrul în activitățile derulate cu preșcolarii/ școlarii mici

Profesorii intervievați au oferit, ca răspuns la prima întrebare a interviului, exemple dintre cele mai diverse în ceea ce privește ponderea utilizării pieselor de teatru în grădiniță/ ciclul primar, între „foarte redusă” și „foarte importantă”, în asociere sau nu cu vârsta copiilor, cu posibilitățile din instituția în care lucrează, cu propriile preferințe în ceea ce privește organizarea demersului (instructiv-)educativ etc.

Astfel, majoritatea profesorilor pentru învățământul preșcolar au făcut trimitere, pe de o parte, către vizionarea de piese de teatru în grădiniță („de obicei, teatru de păpuși” – Ps/2; „unul-două spectacole pe lună” – Ps/3; „lunar – spectacol de marionete” – Ps/4; Ps/5; Ps/7; Ps/10) și, pe de altă parte, către valorificarea acestora în cadrul serbărilor (Ps/2, Ps/5, Ps/7, Ps/8), „al lecțiilor demonstrative din cadrul cercurilor sau comisiilor învățătorilor/ educatorilor” (Ps/5); acestor opinii li se adaugă invocarea vizionării de piese de teatru împreună cu familia (Ps/3), respectiv asocierea piesă de teatru – dramatizare, în contextul în care unii dintre profesorii intervievați pun în relație frecvența utilizării acesteia din urmă (de exemplu, săptămânal – Ps/4) cu nivelul grupei (aici, grupa mare – Ps/1). Sintetic, este motivată preferința pentru locul foarte important acordat teatrului în activitățile derulate cu preșcolarii prin faptul că acesta „stimulează încrederea micuților, combate timiditatea și tracul și le pune creativitatea și imaginația la lucru” (Ps/6).

Aceeași diversitate de răspunsuri se remarcă și la nivelul învățământului primar, cu precizarea că, între „[teatrul este folosit] foarte puțin (o piesă de teatru pe semestru)” (P/1; similar, P/4, P/5, P/9) și „[teatrul ocupă un loc] important” (P/2, P/3, P/7, P/8, P/10), apar și contextualizări de tipul: „opțional de teatru” (P/6), vizionare de spectacole la teatrul din oraș

(P/7), organizare de serbări (P/7, P/8). În plus, unul dintre profesorii intervievați atrage atenția asupra faptului că „Programa școlară, planificarea materiei și manualele rezervă spații reduse studiului pieselor de teatru” (P/8), de aici rolul deosebit al cadrului didactic în promovarea acestora în rândul copiilor.

În ceea ce privește exemplele de piese de teatru vizionate cu preșcolarii/ școlarii mici, se remarcă, în răspunsurile analizate, predilecția, la vârsta preșcolară, pentru dramatizări (sub forma teatrului de păpuși) ale unor texte din literatura română/ universală pentru copii, precum: *Prâslea cel voinic și merele de aur*, *Fata babei și fata moșneagului*, *Punguța cu doi bani*, *Ursul păcălit de vulpe*, *Capra cu trei iezi*, *Moș Nicolae*, *Fram, ursul polar*, *Sarea în bucate*, *Lupul și cei șapte iezi*, *Greierașul*, *Toamna darnică*, *Crăiasa zăpezilor*, *Rapunzel*, *Peștișorul de aur*, *Albă-ca-Zăpada*, *Coliba iepurașului*, *Scufița Roșie*, *Ridichea uriașă*, *Cei trei purceluși*, *Căsuța din oală*, *Pinocchio*, *Muzicanții din Bremen*, *Povestea fulgului de nea*, *Motanul încălțat*, *De-a micul prinț* etc., acestora li se adaugă, pentru vârsta școlară mică, dramatizări precum: *Iedul cu trei capre*, *Neghiniță*, *Prințul fericit*, *Prostia omenească*, *Jucăriile lui Moș Crăciun*, *Clovnii*, *La scăldat*, *Spaima zmeilor*, *Păcală*, precum și trimiteri către piesele de teatru ce au putut fi vizionate „la Căminul Cultural” (P/3) sau la teatrul din oraș (P/7, P/10). Așadar, o reprezentare clară, la categoriile de vârstă avute aici în vedere, a punerilor în scenă ale unor texte clasice dramatizate (nu a teatrului pentru copii propriu-zis).

2.2. Contexte de utilizare a dramatizării în grădiniță/ ciclul primar

Profesorii intervievați au subliniat, atât pentru vârsta preșcolară, cât și pentru cea școlară mică, importanța utilizării frecvente a dramatizării, atât în cadrul serbărilor (vezi 2.1.), cât și în diversele secvențe ale activităților/ lecțiilor, prin raportare la textele-suport epice valorificate. Astfel, pentru grădiniță, au fost date exemple de tipul: „în cadrul activităților de consolidare ale unor povești” (Ps/1, similar, Ps/5, Ps/9, Ps/10), „la jocuri și activități alese, [...] activități de evaluare a unor proiecte tematice: *Carnavalul Toamnei*, *În lumea poveștilor*, *Pe aripile primăverii*” (Ps/3), „în etapa ALA2” (Ps/4), „ori de câte ori [...] este nevoie în activitățile de Educare a limbajului, Educație pentru societate, activitățile liber-alese, sectorul Bibliotecă, activitățile de Dezvoltare personală, la activitatea de grup, pentru a se face introducerea într-o

activitate, serbări” (Ps/6; similar, Ps/8), ca pretext pentru realizarea unor exerciții de modificare a perspectivei („Imaginați-vă că unul dintre voi este lupul și celălalt – Scufița Roșie. Ce ați vrea să vă spuneți unul altuia?” – Ps/7).

În ciclul primar, secvențele de dramatizare sunt folosite frecvent având ca premisă lectura pe roluri a unui text epic, atât la disciplinele Comunicare în limba română/ Limba și literatura română, cât și la Educație civică (P/2, P/3), Dezvoltare personală (P/3, P/5, P/6, P/10), Istorie (P/3), Muzică și mișcare (P/5), în „opționalul Micii actori” (P/3). Mai rar, dramatizarea este considerată cronofagă, fiind utilizată doar în cadrul șezătorilor (PS/4).

Speciile epice preferate pentru dramatizare sunt, la nivelul învățământului preșcolar, poveștile, basmele, povestirile și schițele; acestora li se adaugă, în opțiunile profesorilor pentru învățământul primar intervievați: fabula, legenda, snoava și legenda.

În ceea ce privește exemplele de dramatizări folosite la grupă/ clasă, sunt invocate aceleași exemple ca în secțiunea 2.1., cu precizarea că sunt, în general, „dramatizări după povești pe care copiii le cunosc foarte bine, încât le dramatizează de multe ori singuri” (Ps/1); un exemplu interesant este cel de înregistrare a dramatizării realizate de către copii, episod urmat de vizionarea filmului realizat astfel (Ps/7). Pentru ciclul primar, exemplele oferite de către profesorii intervievați reflectă textele-suport din manualele alternative, respectiv din auxiliarele valorificate la fiecare clasă, unele astfel de dramatizări fiind și premiate la concursuri (P/6).

2.3. Implicații – pentru preșcolari/ școlarii mici – ale vizionării unui spectacol de teatru

Dintre elementele pe care se pune accent în discuțiile purtate cu preșcolarii/ școlarii mici după vizionarea unui spectacol de teatru (întrebarea 6), se remarcă, în răspunsurile profesorilor pentru învățământul preșcolar intervievați: personajele – trăsături pozitive/ negative (Ps/1, Ps/2, Ps/4, Ps/6, Ps/10), argumentarea preferinței pentru un anumit personaj (Ps/3), acțiunea – firul întâmplărilor (Ps/1, Ps/2, Ps/6, Ps/4, Ps/7, Ps/8), „conflict, modul de rezolvare a conflictului” (Ps/4, Ps/9), „mesajul spectacolului”/ „valoarea morală” (Ps/3, Ps/4, Ps/5, Ps/6), respectiv elemente mai nuanțate, subsumate coordonatelor realizării și receptării unui spectacol: „aspectele care i-au impresionat [...], aspectele care nu le-au fost pe plac, [...] interpretarea personajelor

(elemente de mimică, vestimentație etc.), fondul muzical și elementele de decor” (Ps/7), „sentimentele pe care le-au trăit, interacțiunea lor cu personajele, ce cred ei că au simțit personajele când..., gesturile/ mimica personajelor, [...] costumele, schimbarea luminilor, muzica, aprecierea actorilor (le oferim flori, ascultăm spectacolul politicoși)” (Ps/8). Acestora li se adaugă, pentru vârsta școlară mică: „imaginile vizuale și auditive” (P/2), „ce i-a amuzat” (P/3), „asemănarea cu personajele, partea pozitivă ce se desprinde din piesa de teatru” (P/4), „viziunea regizorală, interpretarea actorilor, costumele, scenografia, ilustrația muzicală” (P/6), „actorii preferați, cu motivarea preferinței, [...] aspecte care au creat emoții negative, exprimarea opiniei privind diverse aspecte care au atras atenția” (P/7), „concecințele comportamentelor negative” (P/8).

Ca elemente din cadrul unui spectacol de teatru cu cel mai mare impact asupra copiilor (întrebarea 7), au fost invocate, de către respondenți: marionetele/ păpușile (Ps/1, P/1, P/4), decorul (Ps/1, Ps/2, Ps/3, Ps/5, Ps/6, Ps/7, Ps/9, Ps/10, P/1, P/2, P/5, P/9), costumele (Ps/2, Ps/3, Ps/5, Ps/6, Ps/8, P/2, P/5, P/6, P/7), muzica/ fondul sonor (Ps/3, Ps/7, P/1, P/3, P/5, P/10), interpretarea/ jocul scenic (Ps/3, Ps/6, Ps/7, P/1, P/5, P/6) – inclusiv „vocea nuanțată a personajelor”, mimica acestora (Ps/6), „rolurile emoționante” (P/2, P/7), derularea acțiunii (Ps/1, Ps/6, P/5; particularizând, „suspansul” – P/3), spațiul scenic (Ps/4), „interacțiunea cu personajele, interactivitatea piesei” (Ps/7; similar, Ps/8; P/4), umorul (Ps/8, P/7; similar, „dialogurile comice” – P/3), scenografia (P/6), atmosfera asociată spectacolului (Ps/5), „numărul spectatorilor participanți”/ publicul (P/1, P/2). Așadar, elemente care țin atât de dinamica realizării unui spectacol de teatru, cât și de receptarea subiectivă a acestuia de către fiecare copil-spectator.

Printre piesele de teatru preferate de către preșcolari (întrebarea 9) se numără, în opinia profesorilor intervievați: „piesele de teatru cu conținut amuzant” (Ps/2), „piesele din serbarea de Crăciun, piesele *Moș Crăciun* sau *Fiul Domnului*” (Ps/5), „piesele de teatru care reprezentau dramatizări ale textelor literare potrivite nivelului lor de vârstă” (Ps/7 – vezi exemplele prezentate *supra*, în secțiunea 2.1.). Pentru ciclul primar, preferințele au fost formulate mai explicit, prin titluri precum: „*Moș Ion Roată și Unirea, Fata babei și fata moșneagului*” (P/1), „*Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos, Iedul cu trei capre*” (P/2), „*Sarea în bucate, Capra cu trei iezi*” (P/4), „*Soacra cu trei nurori*” (P/5), „*Prințul fericit*” (P/6).

În ceea ce privește contraexemplele solicitate la întrebarea 10 a interviului (piese de teatru pe care profesorii intervievați nu le-ar recomanda preșcolarilor/ școlarii mici), răspunsul unanim a pus accentul pe neconcordanța dintre componentele/ caracteristicile unei piese de teatru și nivelul de vârstă al publicului-țintă (aici, preșcolar sau școlar). Acestui aspect i se adaugă o serie de nuanțări/ elemente concrete care fac indezirabilă – pentru grădiniță/ ciclul primar – o anumită piesă de teatru precum: „comportament agresiv”/ scene violente (Ps/6, Ps/7, Ps/9, P/4, P/8), limbaj necorespunzător (Ps/6, Ps/9, Ps/10, P/4, P/10), exagerări în „modificarea poveștilor, de la schimbarea acțiunilor, a dialogurilor până la schimbarea deznodământului” (Ps/3); din perspectiva punerii în scenă a unei piese de teatru de către școlarii mici, se atrage atenția asupra unor aspecte negative de tipul „prea multe scene, schimbări de decoruri, roluri prea lungi” (P/2). Interesante (și utile, din punct de vedere didactic/ educațional) sunt, în acest sens, raportările profesorilor atât la planul conținutului, cât și la planul formei unei piese de teatru.

2.4. Dificultăți întâmpinate în punerea în scenă – cu preșcolarii/ școlarii mici – a unei dramatizări/ piese de teatru

Principalele dificultăți semnalate, atât de către profesorii pentru învățământul preșcolar, cât și de către cei pentru învățământul primar, în punerea în scenă – în grădiniță/ ciclul primar – a unei dramatizări/ piese de teatru se plasează în sfera materială: lipsa spațiului/ a unei săli de spectacol (Ps/1, Ps/7, Ps/9, P/5, P/7, P/10), a decorului (Ps/1, Ps/3, Ps/7, Ps/9, Ps/10, P/1, P/5, P/7, P/8), a costumelor (Ps/2, Ps/3, Ps/5, Ps/7, Ps/8, P/1, P/5, P/6, P/7, P/8), „ilustrația muzicală” (P/6; similar, P/2, P/9), refuzul unor copii de a accepta roluri negative (Ps/3, Ps/6) sau secundare/ episodice (P/1, P/2), omiterea unor replici de către copii (Ps/5, Ps/7, Ps/8), „dificultățile de pronunție ale copiilor” (Ps/7), așteptările părinților/ rivalitatea dintre aceștia prin raportare la rolurile primite de către copii (Ps/8), „aparatura necesară: microfoane, laptop” (P/5), emoțiile celor implicați în spectacol (P/5) etc.

Ca soluții de depășire/ prevenire a acestor dificultăți, respondenții au propus: realizarea de decoruri și costume cu ajutorul părinților copiilor (Ps/2, Ps/5, P/2, P/6); confecționarea elementelor de decor „la Arte vizuale și Abilități practice” (Ps/5; similar, Ps/7); improvizarea de costume (Ps/8); distribuirea din timp a rolurilor (P/1); repetarea replicilor pentru o mai bună

fixare a acestora (Ps/5); realizarea de exerciții de dicție cu micii actori (Ps/7); preluarea, de către profesor, a rolului unui copil absent la serbare (Ps/5); „adaptarea repertoriului la contextul existent” (Ps/4); versificarea rolurilor, pentru a fi mai ușor de reținut de către copii (Ps/3, Ps/8); crearea de roluri de figurație care să implice cât mai mulți copii („un mod interesant de rezolvare ar fi ca și decorul, de exemplu, pomii, să fie tot copii costumați și să danseze atunci când sunt melodiile sau chiar să fie alți copii decât actorii cei care cântă/ dansează melodiile din piesa de teatru” – Ps/8), primirea de sprijin din partea autorităților (Ps/9). Așadar, soluții care țin atât strict de maniera de organizare a activităților derulate de către profesori cu preșcolarii/ școlarii mici, cât și de implicarea familiei/ a comunității.

Raportând răspunsurile oferite de profesorii intervievați la principalele concluzii din studiile de specialitate consultate, se confirmă atât preferința copiilor pentru teatru/ dramatizare, cât și utilitatea deosebită – pe multiple planuri – a valorificării acestora în activitățile derulate cu preșcolarii/ școlarii mici (ca element de diferențiere, nu apare, în opiniile respondenților, trimiterea către asocierea teatrului/ dramatizării cu universul TV/ media, deși există posturi TV care promovează astfel de producții). În ceea ce privește exemplele concrete de piese de teatru/ texte dramatizate preferate de către preșcolarii/ școlarii mici și/ sau de către profesori, se manifestă predilecția pentru clasic, pentru texte cunoscute din literatura română și universală pentru copii. Contextele de valorificare a acestor elemente subsumate teatrului/ dramatizării sunt, de asemenea, plasate mai degrabă pe linia abordării tradiționale a demersului (instructiv-educativ, prin exemple de tipul secvențelor de activitate/ lecție centrate pe consolidarea sau evaluarea unor texte-suport epice, al serbărilor, șezătorilor literare etc.

Concluzii

În contextul în care, spre deosebire de alte sisteme de învățământ, cel românesc nu prevede – în programele pentru ciclul preșcolar și primar – conținuturi din sfera teatrului, lucrarea de față reflectă o sinteză diagnostică, neexhaustivă, a proiecțiilor și a realității de la catedră, la nivelul învățământului preșcolar și primar, în ceea ce privește valorificarea teatrului pentru copii la acest nivel de vârstă. Este vorba despre coordonate ale realității și proiecții formulate de către 20 de profesori (absolvenți ai specializării „Pedagogia Învățământului Primar

și Preșcolar” din cadrul Facultății de Psihologie și Științe ale Educației, Iași) care au răspuns la întrebările unui interviu structurat centrat pe ponderea teatrului și a dramatizării în grădiniță/ ciclul primar, pe ilustrarea unor exemple de bune practici în privința utilizării pieselor de teatru și/ sau a dramatizării în activități școlare/ extrașcolare derulate cu preșcolarii/ școlarii mici, pe gestionarea dificultăților întâmpinate în astfel de demersuri etc.

Dincolo de exemplificarea unor contexte particulare de valorificare a teatrului/ a dramatizării la vârsta preșcolară/ școlară mică, importantă este, în acest context, inventarierea elementelor problematice pe care le implică aceste tipuri de activități și propunerea de soluții – atât în sfera proiectării demersului (instructiv-)educativ, a implicării familiei/ comunității, cât și în cea a aducerii de amendamente justificate programelor în vigoare la nivelul învățământului preșcolar și primar (realității de la catedră i se adaugă, în acest sens, și concluziile studiilor de specialitate de tipul celor prezentate în prima secțiune a lucrării), respectiv a realizării unor programe de formare inițială și continuă a profesorilor, care să implice și accentul pus pe efectele pozitive ale utilizării teatrului/ dramatizării în educație și pe mijloacele necesare unei astfel de abordări.

Bibliografie

- Béres, A. (2000). *Text și spectacol. Contribuții la estetica teatrului*. Târgu-Mureș: Editura Academos.
- Bodiștean, F. (2009). *Poetica genurilor literare*. Ediția a II-a revăzută și adăugită. Iași: Institutul European.
- Brook, P. (1997). *Spațiul gol*. Traducere de Marian Popescu. București: Editura Unitext.
- Ciobotaru, A.D. (2006). *Teatrul de animație – între magie și artă*. Iași: Princeps Edit.
- Fleming, M.; Merrell, C.; Tymms, P. (2004). *The Impact of drama on pupils' language, mathematics, and attitude in two primary schools*. In *Research in Drama Education: The Journal of Applied Theatre and Performance*, 9(2), pp. 177-197.
- Hobjilă, A. (2012). *Comunicare, discurs, teatru. Delimitări teoretice și deschideri aplicative*. Iași: Institutul European.

- Kirkorian, H. L.; Wartella, E. A.; Anderson, D. R. (2008). *Media and Young Children's Learning*. In *The Future of Children*, 18(1), pp. 39-61.
- McCabe, U. (2007). *Classroom Drama – A Practical Guide*. Dublin: Primary ABC.
- Murphy, P.; O’Keeffe, M. (2006). *Discovering Drama: Theory and Practice for Primary Schools*. Dublin: Gill & Macmillan.
- Pinciotti, P. (1993). *Creative Drama and Young Children: the Dramatic Learning Connection*. In *Arts Education Policy Review*, 94(6), pp. 24-28.
- Podlozny, A. (2001). *Strengthening Verbal Skills Through the Use of Classroom Drama: A Clear Link. A Summary of a Meta-Analytic Study*. In Ellen Winner, Lois Hatland (Eds.), *Beyond the Soundbite: Arts Education and Academic Outcomes*, Los Angeles: The J. Paul Getty Trust, pp. 99-107.
- Roy, D. (2013). *Drama Theory and Primary School Learning*. In *Journal of Education in the Dramatic Arts*, 19(2), pp. 21-24.
- Roy, D.; Baker, B.; Hamilton, A. (2012). *Teaching the Arts Early Childhood and Primary*. Melbourne: Cambridge University Press.
- Schonmann, S. (Ed.). (2011). *Key Concepts in Theatre/ Drama Education*. Rotterdam: Sense Publishers.
- Stanislavski, K. S. (1951). *Munca actorului cu sine însuși. Însemnările zilnice ale unui elev*. București: Editura de Stat pentru Literatură și Artă.
- Stevenson Omoera, O. S. (2011). *Repositing Early Childhood Education in Nigeria: the Children's Theatre Approach*. In *Academic Research International*, 1(2), pp. 206-214.
- Szecsí, T. (2008). *Creative Drama in Preschool Curriculum: Teaching Strategies Implemented in Hungary*. In *Childhood Education*, 85(2), pp. 120-124.